

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ
імені С.З. ГЖИЦЬКОГО

Факультет менеджменту, бізнесу та публічного адміністрування

Кафедра туристичного бізнесу та гостинності

Допускається до захисту

“___” _____ 2025 р.

В. о. зав. кафедри _____

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

студента Щепанського Ярослава Володимировича

на тему:

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОДНОГО ТУРИЗМУ У
КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

на присвоєння кваліфікації – Бакалавр з туризму

Керівник роботи _____

к.е.н., доц. Данчевська І. Р.

Львів – 2025

АНОТАЦІЯ

Щепанський Я. В. Стан та перспективи розвитку водного туризму у Карпатському регіоні: Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: (242 «Туризм») / ЛНУВМБ ім. С. З. Гжицького. Кафедра туристичного бізнесу та гостинності. Наук. кер.: І. Р. Данчевська, к.е.н., доц. Львів, 2025. с. 53.

У роботі розглянуто поняття та специфіку водного туризму. Виділено історичні передумови розвитку та економічне значення водного туризму в Карпатському регіоні. Проаналізовано сучасний стан водного туризму. Виділено регіональні особливості водного туризму в Карпатах. Запропоновано перспективи розвитку водного туризму в Карпатському регіоні.

Ключові слова: водний туризм, Карпатський регіон, рафтинг, активний туризм.

© Я. В. Щепанський 2025

© ЛНУВМБ ім. С.З. Гжицького 2025

ANNOTATION

Shchepanskyi Y. V. State and prospects of development of water tourism in the Carpathian region: Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education: (242 «Tourism»)/LNUVMB them S. Z. Gzhytsky. Department of Tourism Business and Hospitality. Scientific supervisor: I. R. Danchevska, PhD in Economics, Docent. Lviv, 2025. p. 53.

The paper considers the concept and specifics of water tourism. The historical prerequisites for the development of water tourism in the Carpathian region are highlighted. The current state of water tourism is analyzed. The regional features of water tourism in the Carpathians are highlighted. Prospects for development for improving water tourism in the Carpathian region are proposed.

Keywords: water tourism, Carpathian region, rafting, active tourism.

© Y. V. Shchepanskyi 2025

© LNUVMB them S.Z. Gzhytsky 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні аспекти водного туризму	7
1.1. Поняття, класифікація та специфіка водного туризму	7
1.2. Історичні передумови розвитку водного туризму в Карпатському регіоні	14
1.3. Економічне значення водного туризму у Карпатському регіоні	18
РОЗДІЛ 2. Аналіз стану та перспектив розвитку водного туризму у Карпатському регіоні	22
2.1. Сучасний стан водного туризму: інфраструктура, ресурси та послуги	22
2.2. Регіональні особливості водного туризму в Карпатах	25
2.3. Перспективи розвитку та стратегічні напрямки удосконалення водного туризму в Карпатському регіоні	33
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	46

ВСТУП

Актуальність теми. Карпатський регіон України, відомий своїми мальовничими ландшафтами та багатими водними ресурсами, має значний потенціал для розвитку водного туризму. Дослідження стану та перспектив цього виду туризму є важливим з кількох причин.

Водний туризм у Карпатах сприяє залученню туристів, що позитивно впливає на економічний розвиток регіону. Завдяки унікальним природним умовам, таким як гірські річки та озера, Карпати приваблюють любителів активного відпочинку, зокрема каякінгу та рафтингу. Розвиток цього напрямку може стати важливим чинником підвищення туристичної привабливості регіону.

Економічно водний туризм сприяє створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та збільшенню доходів місцевого населення. Однак, важливо враховувати екологічні аспекти: неконтрольований туристичний потік може призвести до забруднення водних ресурсів та деградації природних екосистем. Тому необхідно розробляти стратегії сталого розвитку, які б забезпечували баланс між економічними вигодами та збереженням довкілля.

Сучасні тенденції свідчать про зростання популярності активного відпочинку та екотуризму. Все більше людей віддають перевагу відпочинку на природі, шукаючи автентичні враження та можливості для фізичної активності. Карпатський регіон, з його природними багатствами, має всі передумови для задоволення цього попиту. Розвиток водного туризму, з урахуванням принципів екологічної стійкості, може стати ключовим напрямком у стратегії розвитку туризму в Карпатах.

Таким чином, дослідження стану та перспектив розвитку водного туризму в Карпатському регіоні є актуальним та своєчасним, оскільки воно сприяє визначенню оптимальних шляхів використання природного потенціалу регіону з урахуванням економічних, екологічних та соціальних аспектів.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану водного туризму та визначення його перспектив розвитку в Карпатському регіоні.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- 1. Розглянути поняття, класифікацію та специфіку водного туризму.*
- 2. Виділити історичні передумови розвитку водного туризму у карпатському регіоні.*
- 3. Провести аналіз інфраструктури водного туризму, зокрема туристичних об'єктів, маршрутів та супутніх послуг.*
- 4. Оцінити потенціал водних ресурсів Карпатського регіону для розвитку туризму.*
- 5. Вивчити туристичні потреби та очікування потенційних клієнтів у сфері водного туризму.*

Об'єктом дослідження є водний туризм як специфічна форма туристичної діяльності в Карпатському регіоні.

Предметом дослідження є сучасний стан, регіональні особливості та перспективи розвитку водного туризму в Карпатах.

У роботі використано такі методи дослідження:

- Аналіз та узагальнення літературних джерел для вивчення теоретичних засад водного туризму та світового досвіду його розвитку.*
- Метод порівняльного аналізу для оцінки інфраструктури та туристичних можливостей Карпатського регіону у порівнянні з іншими гірськими територіями.*
- Статистичний аналіз для оцінки показників туристичної активності, розвитку інфраструктури та економічного ефекту від водного туризму.*
- SWOT-аналіз для виявлення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз у розвитку водного туризму.*
- Метод картографічного аналізу для оцінки природно-географічних умов і визначення потенційних туристичних маршрутів.*

Обсяг і структура. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та списку використаних джерел з 30 найменувань, 5 таблиць, 4 рисунків. Матеріали роботи викладено на 53 сторінках, у тому числі основний текст займає 41 сторінку.

Апробація результатів. Щепанський Я. В., Данчевська І. Р. Перспективи створення туристичних кластерів на основі водного туризму у Карпатському регіоні. *Дні студентської науки у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Львів 14-15 травня 2025. С. 355-357.*

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВОДНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття, класифікація та специфіка водного туризму

Водний туризм є однією з форм активного відпочинку та спортивного туризму, що передбачає подолання маршрутів по водних об'єктах, таких як річки, озера та моря. За даними [1], цей вид туризму поєднує в собі фізичну активність, пригодницький дух та можливість насолодитися природними ландшафтами.

На рис. 1.1. наведено підвиди водного туризму.

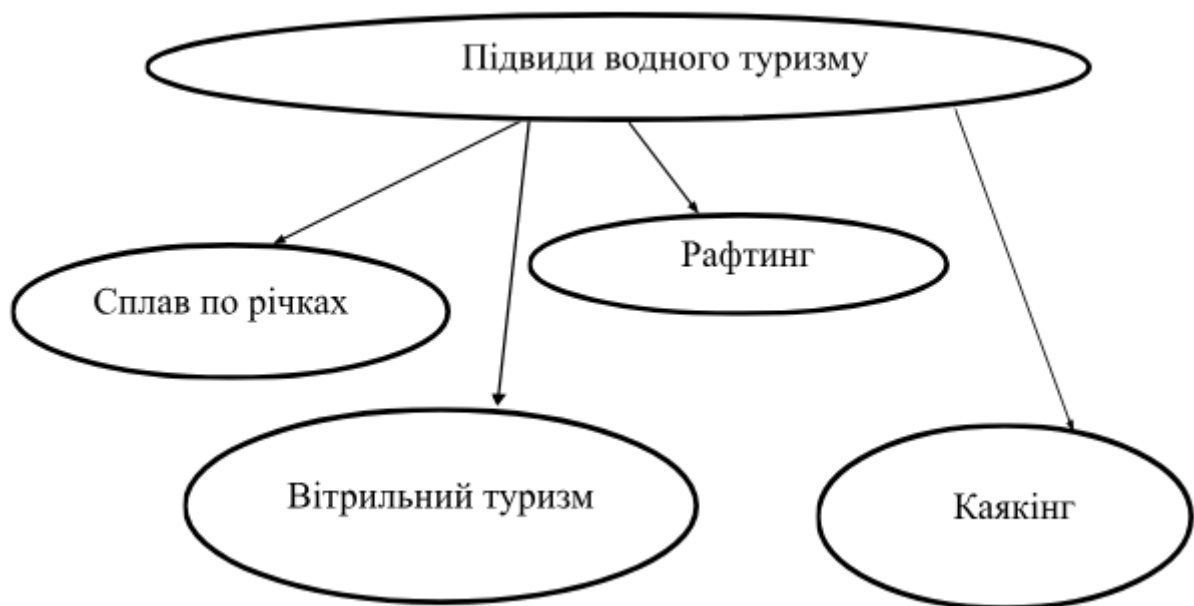

Рис. 1.1 Підвиди водного туризму.

Джерело: розроблено автором на основі [1].

Водний туризм охоплює кілька підвидів, кожен з яких має свої особливості та вимагає відповідного спорядження:

1. Сплав по річках: передбачає подорожі за течією річок на різних плавзасобах, таких як байдарки, каное чи катамарани.

2. Рафтинг: екстремальний вид сплаву на надувних плотах (рафтах) по гірських річках з порогами та іншими перешкодами.

3. Вітрильний туризм: подорожі на вітрильних суднах, включаючи яхти та вітрильні катамарани, що дозволяють долати значні відстані по водних просторах.

4. Каякінг: плавання на каяках – вузьких і довгих човнах, що приводяться в рух дволопатеvim веслом; популярний як на спокійних водах, так і на бурхливих річках.

Вибір плавзасобу залежить від обраного підвиду водного туризму та умов маршруту у таблиці 1.1 наведено плавзасоби які використовуються у туризмі.

Таблиця 1.1 Характеристика плавзасобів

№	Плавзасіб	Характеристика
1	Байдарки та каяки	Легкі без палубні судна, що приводяться в рух мускульною силою людини за допомогою весел. Каяки мають різні модифікації.
2	Катамарани	Двокорпусні судна, корпуси яких з'єднані рамою. Сплавні катамарани використовуються для сплаву по річках, а вітрильні – для подорожей під вітрилом, включаючи морські та океанські.
3	Плоти	Судна різних конструкцій, призначені для руху з потоком води. Існують дерев'яні плоти з колод, рамкові з надувними елементами та надувні плоти (рафти), які використовуються для рафтингу.

Продовження таблиці 1.1

4	Каное	Невеликі гребні або вітрильно-гребні судна веретеноподібної форми, що приводяться в рух одно лопатевим веслом без кочета.

Джерело: розроблено автором на основі [1].

Комплексність туристичних послуг розкривається через їх класифікацію. Існує багато методів класифікації за різними ознаками групування.

Згідно з джерелом [2], для класифікації сучасного туризму необхідно встановити його найважливіші класифікаційні характеристики. Відповідна класифікація за географічними характеристиками, туристичним потоком, метою подорожі, способом пересування, засобом розміщення туристів, кількістю учасників, організаційною формою та правовою формою.

Як зазначає автор [10], кожен туристичний похід не обходиться без подолання по дорозі струмків і річок: переходу через водотоки по повалених стовбурах дерев, по камінню, переходу вбрід і, нарешті, переходу через навісні мости за допомогою мотузок, яким користуються лише досвідчені туристи в дуже складних походах.

Водні перешкоди – це перешкоди, утворені водоймами: річками, струмками, каналами, болотами. Залежно від типу та складності перешкод використовуються різні підходи до їх подолання.

Очевидно, що більш складні способи можна використовувати при переході через менш складні річки. Під час переходу безпека учасників забезпечується різними методами: за допомогою самостраховки або за допомогою страхування команди.

Подолання водних перешкод є важливою особливістю походу, а також найскладнішою і небезпечною частиною [10]. Уміння переходити вбрід можна досягти лише шляхом оволодіння різними технічними засобами.

Існує багато термінів, які використовуються для опису кросинговеру. Річкова долина – довга, вузька, часто звивиста западина, по дну якої тече річка. Бровка – верхня межа долини. Русло розташоване на дні долини. Корінний берег або кряжа – це сторона долини, яка протікає поруч з річкою. Яр – високий берег, розмитий водою. Перекид – природний відклад, що тягнеться від одного берега річки до іншого. На рівнинній спокійній річці зазвичай між двома порогами є рівнина – пряма ділянка річки з однаковою глибиною та течією. Поріг – виразна крапля каменю (іноді ступінчаста) в межах обмеженої ділянки проходу, часто з великими каменями, нагромадженими зверху.

Основними факторами, що визначають ступінь безпеки, є швидкість течії води, глибина і характер дна річки, температура води.

Найбільш небезпечними факторами при переході через річку є швидкість і сила течії.

Переправа безпечна при глибині води 90 см, якщо течія не перевищує 2 м/с, і відносно безпечна при течії до 3,2 м/с [10].

Швидкість води визначається шляхом обчислення швидкості, з якою кинутий або плаваючий легкий предмет (уламки, кора тощо) переміщується на відстань, виміряну від берега. Повторіть кидання чогось подібного кілька разів.

Глибина річки впливає на силу її течії. Крім того, зі збільшенням глибини зростає і плавучість, яка досягає приблизно 40 кілограмів на глибині 1,1 метра. Рекомендується, щоб при переході вбрід швидкість води була до 1-2 м/с, а глибина не перевищувала 1,1 м.

Згідно з найпоширенішою класифікацією, залежно від середньої швидкості течії води річки можна поділити на: рівнинні — слабка (до 0,5 м/с), помірна (0,5—1 м/с), швидка (від 1 м/с до 2 м/с) і дуже швидка (понад 2 м/с); для гірських районів і гірських рівнин - помірна (до 1 м/с), швидка (від 1 м/с до 2 м/с), дуже швидка (від 2 м/с до 4 м/с) і швидка (понад 4 м/с) [10].

Одна й та сама річка змінює рівень води в різні пори року, а в гірських районах – у різний час доби. Основні стани річки: повінь – час максимального розливу річки навесні, повінь – короточасне підвищення рівнів води внаслідок випадання опадів або швидкого танення льодовиків, маловоддя – низький рівень води, який зазвичай буває влітку та восени. Як правило, найбільша швидкість течії збігається з лінією максимальної глибини.

У каламутних гірських річках глибину можна достовірно визначити лише вимірюванням. Сильна течія гірських річок часто може змити каміння, в результаті можна упасти або отримати травму.

Важливим фактором при переході через річку є також характер річкового дна. Великі камені можуть ускладнювати рух, а вихори, що виникають, можуть збільшити ризик втрати рівноваги. Тому місце переправи слід вибирати нижче скель, порогів і небезпечних мілин. Найкраща частина - це пряма ділянка, де річка розривається на протоки.

Перетинати вигини річки дуже небезпечно, оскільки річка може зірватися з зовнішніх берегів і вода може бути дуже глибокою.

Круті береги та важкі спуски у воду ускладнюють страхування та збільшують небезпеку.

При організації переправ через річки необхідно враховувати вплив низьких температур води. Температура води поблизу зони танення льодовика не перевищує 2°C. Ходьба у воді глибиною по коліна при такій температурі може призвести до ригідності м'язів ніг або гіпотермії всього тіла [10]. Тому для проходження складних мілин рекомендується взувати черевики і вовняні шкарпетки.

Організувати складну переправу через річку набагато простіше, якщо поруч є місцеві жителі або експедиційні групи, які можуть організувати прогулянку на човні, переправу з тваринами або доставити на міліну. Якщо поруч нікого немає, то необхідна розвідка.

Розвідники виконують кілька завдань [10]:

- виконують обстеження місцевості для попереднього визначення виду переправи, починаючи з найпростішого – з використанням нерухомих природних опор (колод, каменів тощо);

- визначають конкретні ділянки перетину берегів річок;

- визначають спосіб переходу мосту для першого учасника та, за необхідності, спосіб переходу через міст для останнього учасника;

- відповідають за організацію всіх питань, пов'язаних із груповим страхуванням, включаючи організацію станцій перехоплення.

Час, витрачений на розвідку, вартий того, адже пошук колоди, каменя чи зручної точки переправи не лише економить час, але й підвищує безпеку [10].

Розвідка та підготовка, не обмежені часом. У цьому питанні погано діяти занадто поспішно. Якщо є хоч найменші сумніви щодо можливості безпечної переправи через річку, варто шукати інші варіанти як нижче, так і вище за течією.

Перебуваючи на середині річки, іноді найкраще шукати переправу вище за течією, біля джерела, де сила течії менша. Якщо група досягає складної ділянки річки нижче за течією, необхідно буде продовжувати рух вниз за течією, де течія повільніша і є спокійні ділянки, де річку можна перетнути вплав або скористатися різними видами водного транспорту. Іноді для цього потрібно пройти кілометр, іноді навіть десять кілометрів. Пошуки можуть тривати день-два. Якщо ви виявите, що немає відповідного місця для переходу через річку, вам потрібно змінити маршрут або навіть відмовитися.

При організації походу враховується чисельність групи, її фізична підготовка, досвід керівника та інших учасників групи в організації походів. Кожен учасник повинен вміти плавати [10]. Лідери повинні вміти визначати характер річки і точно визначати можливі методи її перетину.

Подібним чином діють і організатори змагань – характер, складність і тип переходу залежить від досвіду учасників, рівня підготовки, розміру команди тощо.

Вибираючи місце для переходу через річку, враховуйте ширину річки, її глибину, швидкість течії води; наявність місць для організації страхування, спостереження та управління переправою; характер дна і наявність каменів, що котяться по ньому (зазвичай вони дають про себе знати глухими ударами об дно).

Наступне на що варто звернути увагу це класифікація водних маршрутів за рівнем складності, як зазначено у [1], враховуються швидкість течії, наявність порогів, водоспадів та інших перешкод. Найчастіше використовується міжнародна шкала складності річок, яка поділяє маршрути на шість категорій: від I (найпростіші) до VI (надзвичайно складні та небезпечні).

Специфіка водного туризму залежність від природних умов рівень води, течія, вітер та погодні умови значно впливають на безпеку та комфорт подорожі також необхідність спеціального спорядження використовується водний транспорт (байдарки, човни, катамарани) [4], рятувальні жилети, герметичні мішки для речей тощо. Фізичне навантаження є одним із головних факторів турист має мати вміння веслування, керування судном, подолання перешкод (пороги, мілини) це потребує фізичної підготовки.

Високий рівень безпеки потрібно дотримуватися правил поведінки на воді, турист повинен мати навички рятування та надання першої допомоги. Командна взаємодія для успішного проходження маршруту важливі злагоджені дії всієї групи. Маршрутна різноманітність можливість вибору маршрутів різної складності: від спокійних водних походів до екстремального рафтингу. Екологічний аспект дотримання принципів екотуризму, мінімізація впливу на довкілля, особливо в заповідних зонах.

Україна має значний потенціал для розвитку водного туризму завдяки розгалуженій мережі річок та озер. Популярними напрямками є сплави по Дністру, рафтинг на гірських річках карпатського регіону (популярні сплави на таких річках як Чорний Черемош, Білий Черемош, Прут, Чорна Тиса і Тиса

[5] та вітрильні подорожі по Чорному морю. Розвиток інфраструктури, підготовка кваліфікованих інструкторів та промоція водного туризму сприятимуть залученню як вітчизняних, так і іноземних туристів.

Можна зробити висновок, що водний туризм є важливим видом активного відпочинку, що передбачає подорожі водними об'єктами з рекреаційною, спортивною або пізнавальною метою. Його класифікація здійснюється за типом водних ресурсів (річковий, морський, озерний), рівнем складності маршрутів, формами організації та тривалістю подорожей. Специфіка водного туризму полягає у високій залежності від природних умов, необхідності спеціальної підготовки туристів, дотримання правил безпеки та використання відповідного спорядження. Водний туризм також має значний потенціал для розвитку екологічного та сталого туризму, сприяючи популяризації природної та культурної спадщини регіонів.

1.2. Історичні передумови розвитку водного туризму в Карпатському регіоні

Розвиток водного туризму в Карпатському регіоні має глибоке історичне коріння та тісно пов'язаний із загальною еволюцією активного туризму. Протягом століть річки та водні маршрути Карпат служили не лише засобом пересування та торгівлі, а й місцем проведення відпочинку, експедицій та досліджень.

За даними автора [6], у давнину карпатські річки Черемош, Прут, Тиса, Дністер та їхні притоки активно використовувалися для транспортування деревини, що сприяло розвитку бокорашства (сплаву лісу). У процесі цієї діяльності місцеві жителі вдосконалювали навички керування плотами, що згодом стало основою для формування водного туризму.

У 17-19 століттях річкові маршрути використовувалися в наукових та етнографічних дослідженнях Карпат. Бальтазар Гакет у своїх мандрівках

досліджував природу та географію регіону, зокрема, вивчаючи річки, що протікали через гори. Також слід відзначити етнографічні подорожі членів «Руської трійці» (М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького) [7], які документували традиції та побут мешканців карпатських долин, у тому числі водні шляхи.

Витоки водного туризму у Східній Галичині пов'язані з діяльністю молодіжної скаутської організації «Пласт», в рамках якої почав розвиватися новий напрямок пластового вишколу – водні подорожі та таборування. Значна частина виховної роботи пластунів здійснюється під час мандрівок і таборів, оскільки вважається, що ці форми діяльності найефективніше досягають гармонії у зростанні душі і тіла. Ідея спалювання води сягає перших днів організації. «Від самого заснування Пластовий Молодіжний Корпус вважав водний спорт одним із важливих видів діяльності. Романтичні відчуття від козацьких походів на Чорне море, сплавів по Дніпру та змагань з Дніпровими порогами глибоко захоплювали та захоплювали уяву пластунів, надихаючи їх йти слідами славного козацтва».

Перший крок у популяризації водних подорожей зробили стрийські пластуни. У Стрию 1923 р. засновано перший водно-спортивний клуб «Бобри», учасники якого були організовані в с. Іванівці, розташовані на березі річки Стрий, були першим водним табором пластунів у стрию, де проходили практичні заняття зі сплаву з метою оволодіння технікою сплаву. Розробка організаційних засад та запровадження практики регулярних водних походів були пов'язані з діяльністю 10-го куреня водних пластунів «Чорноморці». Як зазначає автор [11], «Чорноморці» — висококласний курінь, заснований 29 квітня 1927 року у Львові. Походив із водного клубу, який був заснований у 1926 році, був зі старших пластунів запасної старшинського куреня імені сотника Хведора Черника. Засновниками куреня є: Іван Сенів, Ярослав Гладкий, Дмитро Грицай, Євген Полотнюк, Роман Шухевич, Іван Равлик, Володимир Гошко.

У 1969 році у видавництві «Спорт» вийшла книга «Водні шляхи України» [11]. У 1960-1970-х роках. Водний туризм в основному розвивався як спортивний. Організовувати змагання та зльоти. Київська школа туризму формує команду для підготовки інструкторів з водного туризму. У ті роки весняні змагання зі слалому та рафтингу по Черемошу були дуже популярними і приваблювали водних туристів не лише з України, а й за кордону. Змагання проходили на р. Рось (поблизу с. Хохітва) та р. Тетерів, р. Дніпро в районі аквапарку, а ралі на р. Десенці зібрало велику кількість учасників.

Особливої популярності водні мандрівки набули серед відпочивальників, які шукали поєднання активного дозвілля та мальовничих краєвидів Карпат. Розвиток інфраструктури, зокрема облаштування причалів і прокатних станцій, сприяв поширенню водного туризму як серед місцевого населення, так і серед приїжджих туристів. Це стало логічним продовженням процесів, започаткованих ще наприкінці 19 століття.

З кінця 19 століття, разом із будівництвом залізничних магістралей у Карпатах, почався новий етап розвитку водного туризму. Впорядкування річкових маршрутів сприяло збільшенню кількості подорожей, а в туристичних путівниках кінця 19 на початку 20 століття почали з'являтися рекомендації щодо водних прогулянок і сплавів.

На початку 20 століття активне освоєння Карпат туристами стимулювало розвиток різних видів туризму, включаючи водний. У 1920-1930-х роках клуби любителів природи та спортивні товариства почали організовувати сплави по річках Черемош і Дністер. Відомо, що Іван Франко вивчав потенціал карпатських річок для туризму, зокрема здійснював подорожі разом із бокорашами, досліджуючи їхній побут та техніку керування плотами [6].

Після Другої світової війни, у радянський період, водний туризм набув популярності завдяки розвитку спортивного туризму. З 1960-х років, із появою складаних байдарок, водні походи стали доступними для широкого

загалу. Організовувалися туристичні сплави Дністром, Черемошем, Тисою, що стало передумовою подальшого розвитку екстремального та рекреаційного водного туризму в регіоні.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році туристична галузь переживала певний спад через економічну кризу, але починаючи з 2000-х років, відзначається зростання інтересу до водного туризму. Створюються нові маршрути, покращується туристична інфраструктура, з'являються комерційні тури, орієнтовані як на вітчизняних, так і на іноземних туристів.

На сьогодні водний туризм у Карпатах розвивається у кількох напрямках: рекреаційні сплави на катамаранах і байдарках, екстремальний рафтинг на гірських річках, а також екологічні тури, спрямовані на збереження природного середовища. Важливим чинником розвитку є популяризація активного відпочинку та екотуризму, що сприяє сталому розвитку регіону та залученню туристів з усього світу.

Історичний розвиток водного туризму в Карпатському регіоні був зумовлений господарськими, науковими та рекреаційними потребами суспільства. Від традиційного бокорашства до організованих туристичних маршрутів водний туризм пройшов довгий шлях, сформувавши унікальну туристичну культуру регіону, яка розвивається і сьогодні.

Отже, розвиток водного туризму в Карпатському регіоні має глибокі історичні корені, що пов'язані з природними особливостями території та традиціями місцевого населення. Використання річок для сплаву, транспортування лісу та рибальства поступово трансформувалося у форму активного відпочинку та рекреації.

Перші організовані туристичні сплави почали проводитися ще у другій половині XX століття, зокрема за участю туристичних клубів та спортивних секцій. Вплив на розвиток водного туризму мали також загальні тенденції зростання популярності активних видів туризму та збереження природно-культурної спадщини регіону. Сьогодні історичний досвід і природні ресурси

створюють основу для подальшого розвитку водного туризму в Карпатах, орієнтованого на екологічність, безпеку та сталий розвиток.

1.3. Економічне значення водного туризму у Карпатському регіоні

Водний туризм у Карпатському регіоні не лише сприяє фізичному оздоровленню та активному відпочинку, а й виступає як важливий економічний чинник розвитку прикарпатських громад. За умов раціонального використання природного потенціалу, ця форма туризму здатна створювати нові робочі місця, формувати додану вартість у сфері послуг та стимулювати розвиток суміжних галузей.

Найбільш розвинені напрямки водного туризму – рафтинг, байдаркові сплави, водні екскурсії – забезпечують дохід туристичним фірмам, власникам готелів, інструкторам, транспортним компаніям, закладам харчування та виробникам спорядження. Згідно з даними Всеукраїнської асоціації активного туризму [8], в сезонний період один турист витрачає від 1 500 до 3 500 грн на короткотривалий водний тур, що включає проживання, харчування, оренду спорядження, транспорт і супровід.

У районах Івано-Франківської області (зокрема Верховина, Ворохта, Яремче) та Закарпаття (Рахів, Солотвино) спостерігається стабільне зростання кількості малих підприємств, що спеціалізуються на організації водного туризму. Такі компанії часто реєструються як ФОПи, працюють сезонно та формують значну частину туристичного бізнесу.

Водний туризм сприяє залученню молоді до підприємницької діяльності та формує попит на сезонну зайнятість:

- інструктори з водного туризму;
- працівники баз відпочинку;
- водії трансферу;

- кухарі та гідн.

Крім безпосередньої вигоди, водний туризм стимулює:

- розвиток транспортної інфраструктури (ремонт доріг до популярних річок);
- виробництво та ремонт спорядження (байдарки, гідрокостюми, шоломи);
- маркетингові послуги, онлайн-рекламу, брендинг місцевих продуктів;
- розвиток малої гастрономії, ярмарків, фестивалів.

Для комплексної оцінки економічного потенціалу водного туризму у Карпатському регіоні доцільно провести SWOT-аналіз (таблиця 1.2), що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони цього напрямку, а також оцінити можливості його подальшого розвитку і потенційні загрози.

Таблиця 1.2 SWOT-аналіз економічного потенціалу водного туризму у Карпатському регіоні

Сильні сторони	Слабкі сторони
Наявність численних гірських річок з різним рівнем складності (Черемош, Прут, Тиса).	Висока сезонність — активний туризм можливий лише у весняний період.
Попит на активний та екологічний відпочинок з боку внутрішніх туристів.	Недостатній рівень інфраструктури (дороги, кемпінги, обладнані причали).
Можливість розвитку малого бізнесу та створення нових робочих місць.	Обмеженість державної підтримки та відсутність пільгового кредитування.
Відносно низькі стартові інвестиції у порівнянні з іншими видами туризму.	

Продовження таблиці 1.2

Можливості	Загрози
Розширення спектра туристичних послуг (екотури, фестивалі, етнотуризм).	Зміни клімату, які можуть впливати на рівень води в річках.
Залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру.	Можливе забруднення річок і деградація природного середовища.
Створення туристичних кластерів і державно-приватних партнерств.	Незбалансований розвиток, що може спричинити перенавантаження локацій.
Діджиталізація послуг: онлайн-продаж турів, мобільні додатки, гіді AR/VR.	

Джерело: розроблено автором на основі [8, 9].

Навіть невеликий рафтинговий табір на 20–30 осіб може забезпечити зайнятість 5–7 осіб у сезон, не враховуючи суміжний персонал.

У регіонах з активним водним туризмом спостерігається більша туристична оборотність коштів, що є критично важливим для економіки гірських територій. Оскільки багато операторів працюють офіційно, водний туризм також забезпечує надходження до місцевих бюджетів (єдиний податок, туристичний збір, оренда землі). Крім того, у Верховинському районі Івано-Франківської області свідчать про потенціал створення мікрокластерів у сфері активного відпочинку.

Співпраця місцевих підприємців та громад сприяє залученню інвестицій у зелену інфраструктуру, облаштуванню кемпінгів та підтримці приватних ініціатив. Це підтверджується діяльністю туристичних компаній, таких як

«Хвилі Черемошу» [9], які пропонують сплави по річці Чорний Черемош з наданням необхідного спорядження та інструкторського супроводу.

Таким чином, розвиток водного туризму у Карпатському регіоні, зокрема у Верховинському районі, не лише формує нові економічні можливості для громади, а й створює основу для довготривалих інвестицій та підвищення туристичної привабливості регіону.

Успішний розвиток водного туризму підсилює конкурентоспроможність Карпатського регіону як туристичної дестинації на всеукраїнському та міжнародному ринках. Зокрема, активізує роботу локальних підприємств: туроператорів, прокатних пунктів водного спорядження, закладів харчування, готелів, приватних садиб. Розвивається сфера супутніх послуг: екскурсійне обслуговування, трансфер, інструкторська діяльність.

Можна зробити висновок, що водний туризм у Карпатському регіоні є важливим економічним інструментом активізації регіонального розвитку. Він генерує локальні прибутки, створює робочі місця, стимулює розвиток малого бізнесу й інфраструктури. За умов підтримки з боку держави та органів місцевого самоврядування, ця сфера може перетворитися на один із ключових драйверів сталої економіки гірських територій.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОДНОГО ТУРИЗМУ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

2.1. Сучасний стан водного туризму: інфраструктура, ресурси та послуги

Карпатський регіон України, завдяки своїм природно-географічним особливостям, має значний потенціал для розвитку водного туризму. Регіон охоплює частини Івано-Франківської, Закарпатської, Львівської та Чернівецької областей, де протікають численні гірські річки, що створюють сприятливі умови для різних форм водного туризму — від спокійних сплавів до екстремального рафтингу.

Карпатський регіон України володіє значним природно-ресурсним потенціалом для розвитку водного туризму. Річки Черемош, Прут, Тиса, Дністер та численні гірські потоки створюють сприятливі умови для організації водних маршрутів різного рівня складності – від екстремальних сплавів до спокійного екотуризму. Інфраструктура водного туризму в Карпатському регіоні активно розвивається, особливо в районах із високим попитом. У таблиці 2.3 наведено найбільш розвинені напрямки.

Таблиця 2.3 Розвиток інфраструктури водного туризму в Карпатському регіоні

Напрямки	Характеристика
Закарпатський: Берегове, Косино, Поляна, Шаян	Ці райони відомі своїми термальними та мінеральними водами, що приваблюють туристів для оздоровлення та відпочинку. У Береговому функціонують готельно-оздоровчі комплекси з термальними басейнами,

Продовження таблиці 2.3

	такі як «Жайворонок» та спортивно-туристична база «Закарпаття». У Косині розташований сучасний комплекс «Термальні води Косино» з різноманітними басейнами та велнес-зоною [12]. Поляна та Шаян також мають розвинену інфраструктуру.
Івано-Франківський: Ворохта, Яремче, Микуличин, Яблуниця	Ці населені пункти входять до Ворохтинсько-Яремчанського туристичного району, який приваблює значну частину туристів у Карпати. Тут розташовано багато гірських туркомплексів, пансіонатів та готелів, що пропонують стаціонарну рекреацію в екологічно чистому середовищі [13].
Львівський: Стрий, Опір, Західний Буг, Рата, Чарівна Долина, Осоння Карпати	Цей регіон також має потенціал у сфері водного туризму. Зокрема, річки Стрий і Опір підходять для сплавів та рафтингу. Опір вважається найбурхливішою річкою області з маршрутом до 30 км, тоді як Стрий має легший маршрут, що пасує для сімейного відпочинку. Також у регіоні є відпочинкові комплекси біля озер, зокрема «Чарівна долина» та «Осоння Карпати», де пропонуються прогулянки на човнах, риболовля та інші водні розваги [14, 15].
Чернівецький: Черемош, Прут, Серет, Смугарські водоспади, Сучавський Гук	Ці річки використовуються для рафтингу та активного туризму, особливо в гірській місцевості. Крім того, туристів приваблюють мальовничі водоспади — Смугарські та Сучавський Гук — які розташовані в природних парках і формують водно-екскурсійні маршрути [16, 17].

Джерело: розроблено автором на основі [12, 13, 14, 15, 16, 17].

Найбільш популярними річками для туристичних сплавів у Карпатах є:

- Чорний Черемош — головний центр рафтингу в регіоні. Має численні пороги, що приваблюють любителів екстремального водного спорту.
- Прут — використовується для сплавів середньої складності. Часто обирається для сімейного активного відпочинку та навчального туризму.
- Тиса — придатна для тривалих маршрутів, зокрема на території Закарпатської області.
- Білий Черемош, Жонка, Свічка та Опір — менш відомі, але перспективні об'єкти для розвитку туризму.

Найпоширеніші послуги, які пропонуються туристам:

1. Прокат плавзасобів і спорядження

- Байдарки, каяки, рафти, пакрафти, катамарани, SUP-дошки;
- Весла, рятувальні жилети, шоломи, гермомішки;
- Інколи — моторні човни та водні гірки.

Вартість та перелік обладнання регулюються операторами, наприклад, рафтинг-табір Активний відпочинок в Карпатах «Скита» включає прокат всіх наведених засобів та спорядження в базовій ціні туру [18].

2. Організація сплавів і екскурсій

Рафтинг-тури будь-якої тривалості (одноденні, виїзні вікенд-програми, багатоденні походи) під супроводом досвідчених гідів-інструкторів із трансфером, харчуванням та табором на маршруті.

Каякінг-марафони по задумних ділянках Чорного Черемошу та Пруту з різними категоріями складності (I–III). Наприклад, «Прут» пропонує маршрути від 20 до 50 км із сезонністю травень–вересень.

Екскурсійні круїзи Дністром на катамаранах та моторних човнах із наметовими стоянками та риболовними зупинками.

3. Додаткові послуги

- Транспортний супровід: трансфери залізничний вокзал–старт–фініш; автобусні групові перевезення та індивідуальні замовлення;

- Проживання: табори з наметами, котеджі, готелі, eco-resort комплекси;
- Харчування на маршруті (2–3-разове), польові кухні;
- Безпека: аптечки, страхування, рятувальні пости, навчальні програми зі зрощування суден;
- Wellness-послуги на термальних курортах (купелі, сауни, чани, масаж, бальнеологічні процедури) у Береговому, Косино, Шаяні та Ужгороді.

Карпатський регіон України має сприятливі природно-географічні умови та розвинену інфраструктуру для активного розвитку водного туризму. Різноманіття річок, від стрімких порогів Чорного Черемошу до спокійних вод Пруту та Тиси, дозволяє організовувати туристичні програми для широкого кола відвідувачів — від початківців до досвідчених екстремалів. Розгалужена мережа туристичних послуг, що включає прокат спорядження, організацію сплавів, проживання, харчування, трансфери та wellness-послуги, створює комплексну туристичну пропозицію. Потенціал регіону зростає завдяки синергії природних ресурсів і людського капіталу, що робить Карпати привабливою дестинацією для розвитку водного туризму на національному та міжнародному рівнях.

2.2. Регіональні особливості водного туризму в Карпатах

Карпатський регіон охоплює кілька областей України Івано-Франківську, Закарпатську, Чернівецьку та Львівську. Кожна з них має свою специфіку в розвитку водного туризму, обумовлену географічним положенням, природними умовами, рівнем інфраструктури та туристичної активності.

У табл. 2.4 наведено дані про розвиток водного туризму у Яра Тур.

Таблиця 2.4 Аналіз показників розвитку водного туризму у Яра Тур

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Кількість організованих сплавів	125	140	110	160	100	180
Туристів, що відвідали водні маршрути	2500	2800	2100	3200	1800	3500
Кількість туристичних фірм	20	22	18	25	15	28
Дохід від водного туризму (млн грн)	5.5	6.2	4.8	7.0	3.5	8.0

Джерело: розроблено автором.

У додатку В наведено анкетування туристів «Яра Тур» щодо розвитку водного туризму в Карпатському регіоні.

Аналіз статистичних даних Яра Тур підтверджує зростаючий інтерес до водного туризму у Карпатському регіоні протягом останніх років. Спостерігається стійка динаміка збільшення кількості туристів, які відвідують регіон з метою участі у водних сплавах, рафтингу та інших формах активного відпочинку. Позитивну роль відіграють розвиток туристичної інфраструктури, підвищення якості послуг та активізація промоційних кампаній.

Разом з тим, статистика виявляє проблемні аспекти: нерівномірне завантаження туристичних маршрутів, сезонність попиту, обмежена кількість сертифікованих інструкторів та потреба у вдосконаленні безпекових стандартів. Дані свідчать про необхідність комплексного підходу до стратегічного розвитку водного туризму з урахуванням екологічних, соціальних та економічних чинників.

Отримані результати можуть бути використані для розробки регіональних програм розвитку водного туризму, залучення інвестицій, а також для підвищення конкурентоспроможності Карпатського регіону на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках.

Івано-Франківська область. Найактивнішим районом є Верховинський район, який став центром розвитку рафтингу завдяки річці Чорний Черемош (рис. 2.2) [21].

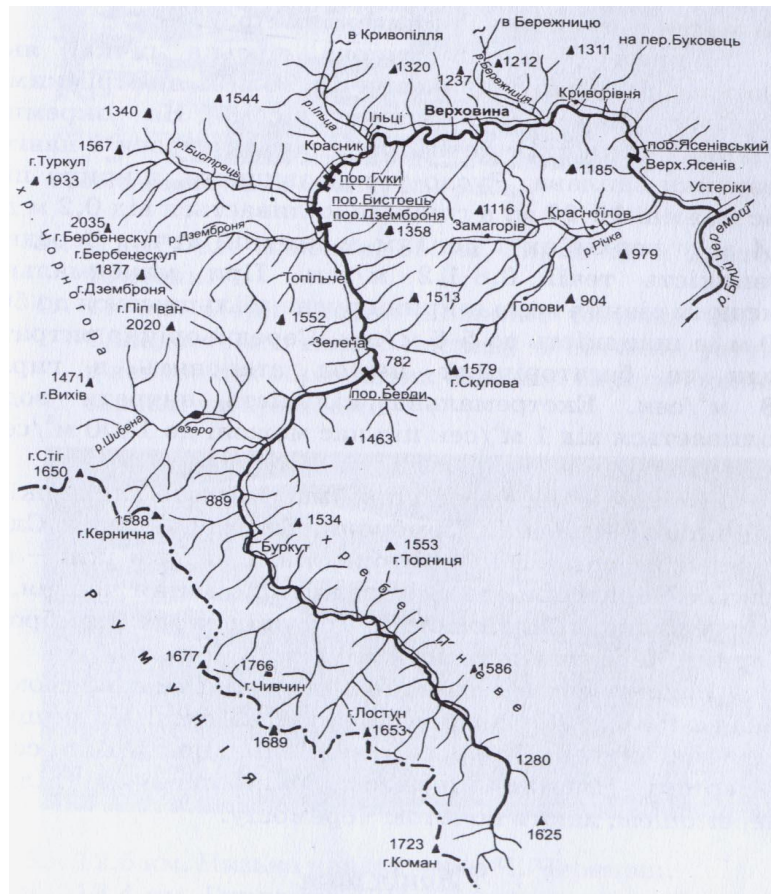

Рисунок 2.2 Річка Чорний Черемош

Джерело: [21]

Тут діє найбільша кількість туроператорів, інструкторських груп та прокатних пунктів. Саме у цьому регіоні проводяться щорічні змагання та фестивалі, що сприяє популяризації регіону як локації для активного водного відпочинку.

Цей регіон є безперечним лідером у сфері водного туризму в Карпатах. Основна річка — Чорний Черемош, яка вважається «водною столицею» Карпат. Саме тут зосереджено найбільше туристичних баз і приватних садиб, що спеціалізуються на рафтингу, каякінгу та активному відпочинку.

У табл. 2.5 наведено приклад водного маршруту: сплав по річці Черемош

Таблиця 2.5 Приклад водного маршруту: сплав по річці Черемош

Назва маршруту	Річка Черемош (Верховинський та Путильський райони)
Категорія складності	ІІІ (під час весняної повені — ІІІ+, улітку — ІІ)
Довжина маршруту	28 км
Орієнтовна тривалість сплаву	1-2 дні
Початкова точка	с. Красник (Верховинський район, Івано-Франківська область)
Кінцева точка	с. Устеріки (Бережницька громада, Чернівецька область)
Основні перешкоди	Пороги: Дземброня, Біла Кобила, Гучок, Верхній Гук, Нижній Гук
Інфраструктура	Прокат спорядження, інструктори, кемпінгові місця, харчування
Безпека	Страхові послуги, інструктаж, супровід рятувальників

Джерело: розроблено автором.

Аналіз маршрутної карти водного сплаву по річці Прут свідчить про високий рекреаційний потенціал даної ділянки для розвитку водного туризму в Карпатському регіоні. Чітке зонування маршруту, наявність обладнаних

стоянок, оглядових майданчиків та безпечних місць для висадки забезпечують комфорт і безпеку туристів. Особливої уваги заслуговують екологічно чисті території та культурні об'єкти вздовж маршруту, що дозволяє поєднувати активний відпочинок із пізнавальним туризмом.

Запропонований маршрут відповідає вимогам організації водного туризму середньої складності, а його популяризація сприятиме збільшенню туристичних потоків, розвитку місцевої інфраструктури та формуванню позитивного іміджу Карпатського регіону як одного з провідних центрів водного туризму України.

Туристична привабливість посилюється завдяки етнокультурному колориту гуцулів, що часто поєднується з активним відпочинком.

Закарпатська область. Водний туризм зосереджений переважно на річці Тиса (рис. 2.3) [20], яка має значну довжину і придатна для тривалих сплавів.

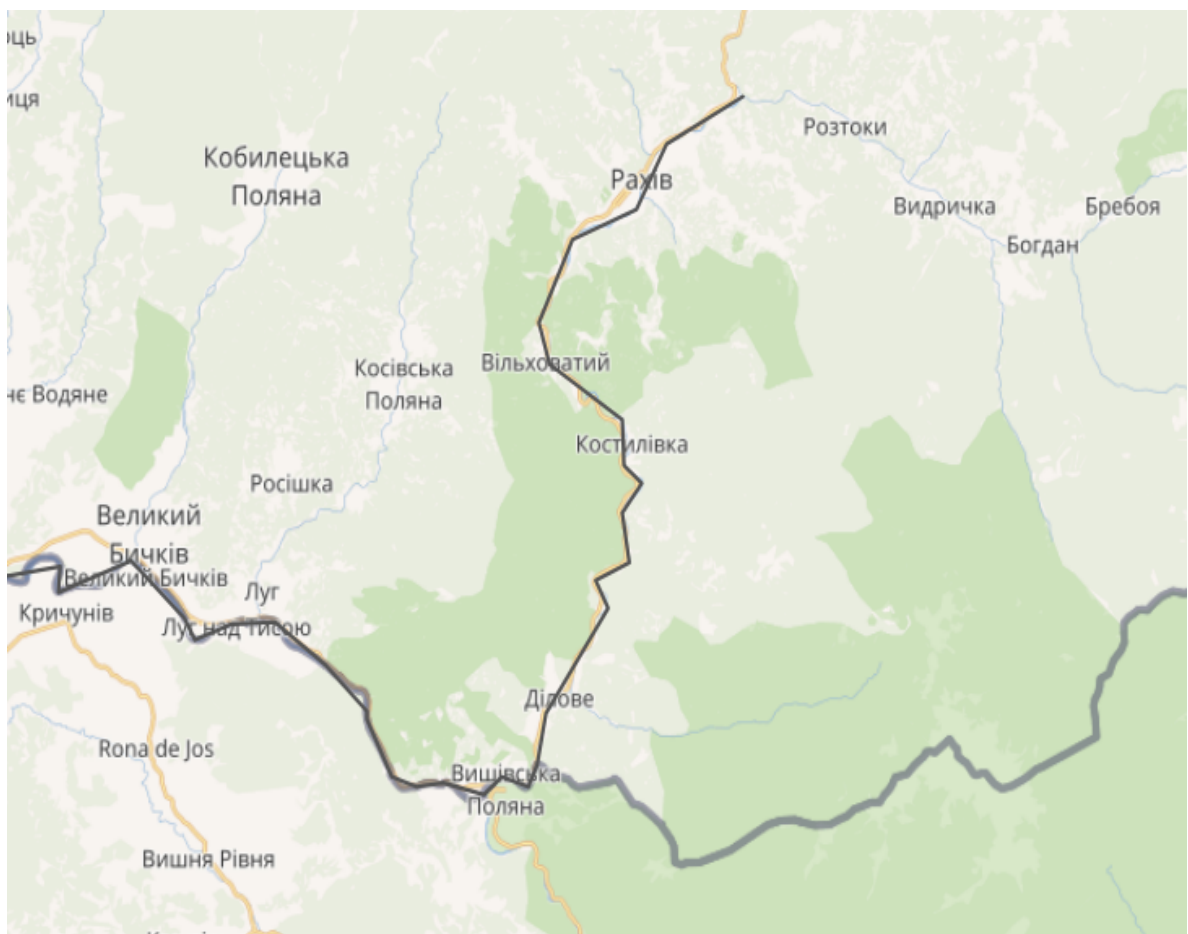

Рисунок 2.3 річка Тиса

Джерело: [20]

Особливістю регіону є мультикультурне середовище та можливість поєднання водного туризму з етнічним, гастрономічним та термальним туризмом. У Рахівському районі організовуються як аматорські сплави, так і комерційні тури зі спорядженням та супроводом.

Річка Тиса, є найбільшою водною артерією регіону. Вона менш стрімка порівняно з Черемошем, що робить її привабливою для новачків та сімейного водного туризму. Закарпаття також вирізняється сприятливим мікрокліматом тут тепліше і довший туристичний сезон.

Чернівецька область. Менш активна у сфері водного туризму. Основний водний ресурс — річка Прут (рис. 2.4) [23], яка в гірській частині придатна для сплавів початкового рівня складності.

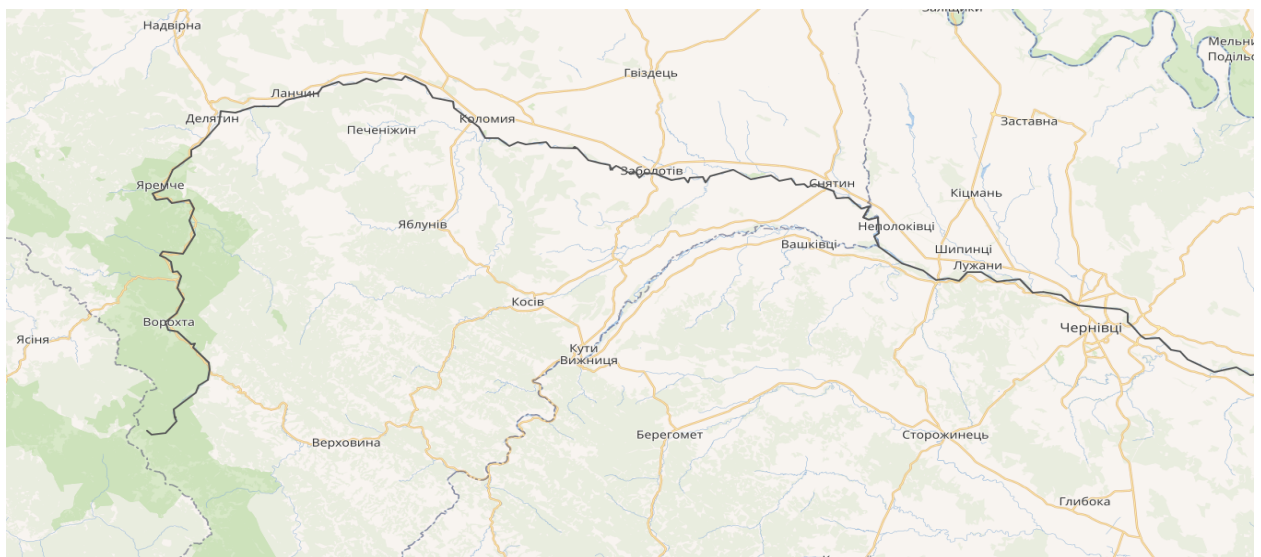

Рисунок 2.4 Річка Прут

Джерело: [23]

Туризм у регіоні переважно має екскурсійно-пізнавальний характер. Однак, розвиток туризму в межах Вижницького району створює потенціал для зростання водних маршрутів.

Водний туризм у цій області розвивається менш інтенсивно, однак річки Білий Черемош [22] та Прут мають потенціал для організації як активних, так і пізнавальних маршрутів.

Регіон вигідно відрізняється природною недоторканістю, що приваблює туристів, орієнтованих на «дику» природу.

Львівська область – найменш розвинена щодо водного туризму серед карпатських регіонів. Окремі спроби розвитку сплавів спостерігаються на річках Свічка, Стрий, Опір, проте активність є епізодичною. У перспективі можливе створення одноденних маршрутів.

У Карпатській частині Львівщини (Сколівські Бескиди) водний туризм має обмежений розвиток через відсутність великих гірських річок, придатних для рафтингу. Проте, тут розвинена система рекреаційних маршрутів, які поєднують пішохідний, велосипедний і водний туризм (наприклад, по річці Стрий).

Детальний опис основних річок Карпатського регіону розгорнуто у додатку А. Вони є найважливішими для розвитку водного туризму їх природні характеристики, рівень складності, сезонність та популярність серед туристів.

Регіональні особливості водного туризму в Карпатському регіоні формують мозаїку туристичних можливостей, обумовлених як природними, так і соціально-економічними чинниками. Кожна з чотирьох областей — Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька та Львівська — має свою специфіку, яка визначає характер, масштаб і перспективи розвитку водного туризму.

Найбільш розвиненим центром активного водного туризму є Івано-Франківська область, зокрема Верховинський район. Річка Чорний Черемош виступає не лише як природний об'єкт, придатний для водних сплавів середнього рівня складності, але й як елемент регіональної туристичної ідентичності. Наявність туристичної інфраструктури, регулярні фестивалі та

традиції активного відпочинку зробили регіон лідером у сфері рафтингу й каякінгу.

У Закарпатській області водний туризм розвивається в інший спосіб — менш екстремальний, проте більш тривалий і культурно насичений. Річка Тиса є зручним маршрутом для сплавів з помірним рівнем складності, а мультикультурне середовище та наявність термальних курортів дозволяють інтегрувати водні мандрівки в ширший туристичний продукт.

Чернівецька область має значний, але поки що недостатньо реалізований потенціал. Незважаючи на екологічну привабливість і наявність річок, придатних для водного туризму (Білий Черемош і Прут), регіон страждає від слабкої інфраструктури. Це, однак, створює передумови для розвитку індивідуального, «дикого» або екологічного туризму, орієнтованого на мандрівників з досвідом.

Натомість у Львівській області водний туризм має допоміжний характер і переважно виконує функцію доповнення до пішохідних або велосипедних маршрутів. Відсутність повноводних річок із значним перепадом висоти обмежує можливості для розвитку рафтингу, проте створює умови для нетривалих маршрутів вихідного дня з рекреаційною спрямованістю.

Водний туризм у Карпатському регіоні має низку регіональних особливостей, які обумовлюють його унікальність та привабливість. Насамперед це різноманітність природних умов — гірські річки з швидкою течією, порогами, перекатами та водоспадами, які ідеально підходять для сплавів, рафтингу та каякінгу. Карпатські річки, такі як Прут, Черемош, Тиса та Дністер, мають різні рівні складності маршрутів, що дозволяє організовувати активний відпочинок як для досвідчених туристів, так і для початківців.

Серед регіональних особливостей водного туризму варто відзначити:

- Сезонність: найбільш сприятливим періодом для водного туризму є весна (період паводків) та літо;

- Локальні традиції: використання народних промислів, культурних заходів та гастрономічних фестивалів як частини туристичних програм;
- Поєднання з іншими видами туризму: екологічний, етнографічний, спортивний та екстремальний туризм часто комбінуються з водними маршрутами;
- Рівень розвитку інфраструктури: наявність обладнаних стоянок, кемпінгів, пунктів прокату спорядження варіюється залежно від району.

Регіональні особливості формують конкурентні переваги Карпатського регіону у сфері водного туризму, проте потребують комплексного підходу до подальшого розвитку. Серед актуальних завдань — удосконалення туристичної інфраструктури, забезпечення безпеки туристів, екологічна рекреація та популяризація регіону на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках.

Таким чином, регіональна специфіка водного туризму в Карпатах демонструє не лише різноманітність маршрутів та рівнів складності, а й необхідність диференційованого підходу до стратегій розвитку туристичної інфраструктури. Ключовим фактором успіху є поєднання природного потенціалу з культурними і соціальними умовами кожного окремого регіону. Рациональне використання цих особливостей сприятиме не лише зростанню внутрішнього туризму, але й залученню міжнародного туриста до Карпатського регіону як унікального простору для активного відпочинку.

2.3. Перспективи розвитку та стратегічні напрямки удосконалення водного туризму в Карпатському регіоні

Карпатський регіон України має високий потенціал для подальшого розвитку водного туризму, що зумовлено поєднанням сприятливих природних умов, наявної туристичної інфраструктури та зростаючого інтересу до активного відпочинку. Водночас повноцінне використання цього потенціалу

вимагає комплексного підходу до планування та реалізації стратегічних заходів.

У додатку Б наведено приклад договору про надання послуг водного туризму між туроператором та туристом.

Основні перспективи розвитку водного туризму в Карпатах:

1. Розширення туристичної інфраструктури
  - Створення нових туристичних баз біля перспективних, але малорозвинених річок (Білий Черемош, Опір, Свічка).
  - Модернізація наявних таборів і прокатних пунктів з урахуванням міжнародних стандартів безпеки та сервісу.
  - Розвиток інфраструктури вздовж маршрутів: облаштування стоянок, кемпінгів, пунктів першої допомоги, інформаційних стендів.
2. Інтеграція водного туризму з іншими видами туризму
  - Поєднання водних маршрутів з етнокультурними, гастрономічними та екологічними турами.
  - Розробка тематичних турів (наприклад, «Сплав і смак гуцульської кухні», «Рафтинг і термальні купелі Закарпаття»).
  - Створення маршрутів, які об'єднують декілька типів активностей: водний + піший + велосипедний туризм.
3. Популяризація та маркетинг
  - Створення єдиного туристичного бренду водного туризму Карпат.
  - Проведення міжнародних фестивалів, змагань, експедицій за участі ЗМІ.
  - Активне просування маршрутів у соцмережах, на туристичних платформах, у співпраці з блогерами та тревел-журналістами.
4. Освітні та тренінгові програми
  - Підготовка кадрів: інструкторів, гідів, рятувальників на спеціалізованих курсах.

- Створення навчальних програм у партнерстві з місцевими університетами й коледжами.

- Організація таборів з підвищення кваліфікації для персоналу туристичних об'єктів.

5. Екологічна відповідальність і сталий розвиток

- Впровадження правил поведінки з відходами під час сплавів.

- Створення «зелених» маршрутів з мінімальним впливом на екосистему.

- Розробка екологічних стандартів для туроператорів і туристів, зокрема сертифікація eco-friendly таборів.

Стратегічні напрямки удосконалення:

1. Державна підтримка та стимулювання бізнесу

- Надання грантів та субсидій для розвитку інфраструктури.

- Легалізація і регулювання діяльності приватних туроператорів.

- Створення пільгових умов для інвесторів у сфері екотуризму.

2. Міжрегіональна та міжнародна співпраця

- Розробка спільних маршрутів між областями Карпатського регіону.

- Інтеграція до європейських туристичних кластерів (наприклад, у рамках Програми транскордонного співробітництва ЄС).

- Залучення іноземного досвіду, наприклад, з Польщі, Словаччини, Румунії.

3. Цифровізація туризму

- Створення онлайн-карт маршрутів з GPS-навігацією.

- Впровадження мобільних додатків із сервісом бронювання, інформацією про річки, погоду, безпеки.

- Віртуальні тури для промоції об'єктів і залучення нових клієнтів.

Перспективи розвитку водного туризму в Карпатському регіоні ґрунтуються на поєднанні природного багатства, культурної унікальності та

інфраструктурного потенціалу. Реалізація запропонованих стратегічних напрямків дозволить перетворити Карпати на один із провідних центрів водного туризму не лише в Україні, а й у Східній Європі. Важливо, щоб цей розвиток відбувався збалансовано – з урахуванням потреб природи, місцевих громад і туристів.

Згідно з результатами сучасних досліджень, подальший розвиток водного туризму у Карпатському регіоні вимагає системного підходу, спрямованого на удосконалення інфраструктури, кадрового забезпечення та міжрегіональної координації. У статті зазначено, що річки Чорний Черемош, Білий Черемош, Прут і Тиса мають високий потенціал для організації активного водного туризму. Найбільш перспективними є маршрути з можливістю інтеграції до етнотуристичних та оздоровчих програм (наприклад, «рафтинг + термальні купелі»), що підвищує комерційну привабливість продукту [28].

Автори також наголошують на необхідності створення спеціалізованих навчальних програм для інструкторів, гідів і рятувальників, а також упровадження стандартів безпеки відповідно до міжнародного досвіду. Важливим елементом є діджиталізація: розробка мобільних додатків з бронювання маршрутів, інтерактивні карти з GPS-навігацією та прогнозами погоди для водних туристів. Це не лише підвищить безпеку, а й забезпечить зручність користування маршрутами для широкого кола туристів [28].

Окрім цього, одним зі стратегічних напрямків є створення єдиного туристичного бренду водного туризму Карпатського регіону, популяризація через соцмережі, участь у міжнародних фестивалях і партнерство з тревел-блогерами. Це дозволить посилити міжнародну присутність регіону на туристичній мапі Східної Європи [29].

Водночас акцент робиться на потребі збалансованого розвитку — із дотриманням екологічних вимог, збереженням водних екосистем і впровадженням принципів сталого туризму. Це важливо з огляду на сезонність

водного туризму, обмежену інфраструктуру та кліматичні зміни, які можуть впливати на рівень води в гірських річках [29].

В умовах сучасних економічних і безпекових викликів розвиток туризму в Україні потребує нових організаційних форм, серед яких туристичні кластери набувають особливої актуальності. Кластерний підхід дозволяє ефективно поєднувати ресурси, інфраструктуру, кадровий потенціал та інноваційні рішення для підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту.

Водний туризм має значний потенціал для формування кластерів у регіонах із розвиненою гідрографічною сіткою, зокрема в Карпатському регіоні (річки Черемош, Тиса, Прут, Стрий тощо). На їх базі можна створити локальні туристичні кластери, що об'єднуватимуть:

- підприємства активного туризму (сплави, каякінг, рафтинг);
- готелі, кемпінги, бази відпочинку;
- заклади харчування, локальні фермерські господарства;
- транспортні та логістичні компанії;
- освітні центри та інструкторські школи;
- органи місцевого самоврядування і туризмі асоціації [30].

До переваг кластеризації на основі водного туризму належать:

- підвищення якості туристичних послуг за рахунок стандартизації;
- координація маркетингової діяльності;
- розвиток малого та середнього бізнесу в гірських громадах;
- залучення інвестицій і грантів;
- створення нових робочих місць і зростання туристичної привабливості території [30].

Виклики та бар'єри реалізації таких кластерів:

- недостатній рівень взаємодії між суб'єктами туристичної діяльності;
- слабка інституційна підтримка на місцях;

- відсутність довгострокових стратегій розвитку;
- потреба у підвищенні кваліфікації кадрів [30].

Успішний приклад створення туристичного кластера може стати каталізатором для розширення кластерної моделі на інші види туризму в регіоні – зеленого, екологічного, культурного.

Отже, кластеризація водного туризму є перспективним напрямом розвитку туристичної галузі в Україні, особливо в регіонах із природною основою для активного туризму, зокрема в Карпатах.

Можна зробити висновок, що особливу увагу слід приділити сталому розвитку, що передбачає баланс між економічною вигодою, збереженням довкілля та соціальною відповідальністю. Це дозволить не лише зберегти природну спадщину Карпат, а й зробити регіон конкурентоспроможним на ринку туристичних послуг.

Таким чином, водний туризм має всі передумови стати одним із пріоритетних напрямів туристичної діяльності Карпатського регіону, сприяючи його економічному зростанню та популяризації серед туристів.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було проаналізовано сучасний стан водного туризму в Карпатському регіоні, визначено ключові фактори, що впливають на його розвиток, а також окреслено основні тенденції та перспективи галузі. Проведений аналіз засвідчив, що Карпати мають значний природний потенціал для організації різноманітних форм водного туризму — від спокійних сплавів до екстремального рафтингу. Особливе значення мають такі річки як Чорний Черемош, Прут, Тиса та Білий Черемош, які завдяки своїм природним характеристикам активно використовуються в туристичній діяльності.

У роботі було здійснено аналіз інфраструктури водного туризму: туристичних баз, пунктів прокату спорядження, маршрутів та супутніх сервісів. Виявлено, що найбільш розвиненими є райони Івано-Франківської та Закарпатської областей, де сформувались сталі маршрути, працюють інструкторські команди та проводяться тематичні заходи (змагання, фестивалі).

Завдяки SWOT-аналізу ідентифіковано сильні та слабкі сторони водного туризму, його можливості та загрози. До сильних сторін віднесено природне різноманіття річок, зростання попиту на активний відпочинок та низький поріг входу для малого бізнесу. До слабких — сезонність, нерівномірний рівень інфраструктури та відсутність державної підтримки. Це дозволило всебічно оцінити поточний стан галузі та сформувані обґрунтовані висновки щодо її розвитку.

Проведене дослідження підтвердило високу актуальність теми розвитку водного туризму в Карпатському регіоні. В умовах зростаючого інтересу до активного відпочинку, екотуризму та здорового способу життя, водний туризм стає одним із перспективних напрямів туристичної галузі України. Карпатський регіон вирізняється сприятливими природно-кліматичними

умовами, унікальним ландшафтом та багатством водних ресурсів, що створює ідеальні передумови для формування конкурентоспроможного туристичного продукту.

Актуальність теми також зумовлена необхідністю раціонального використання природного потенціалу регіону, який досі не повністю реалізований у туристичному плані. У поєднанні з економічними можливостями, такими як створення робочих місць і розвиток малого бізнесу, водний туризм може відігравати важливу роль у регіональному розвитку Карпат. Крім того, зважаючи на глобальні виклики, пов'язані зі збереженням навколишнього середовища, водний туризм, орієнтований на принципи сталого розвитку, має потенціал стати прикладом екологічно відповідального підходу до рекреаційної діяльності.

За результатами дослідження сформульовано низку практичних рекомендацій, спрямованих на удосконалення водного туризму в Карпатському регіоні. Насамперед доцільним є розширення та модернізація туристичної інфраструктури: облаштування стоянок, кемпінгів, пунктів прокату спорядження, маршрутного супроводу та баз відпочинку з урахуванням вимог безпеки й екологічної відповідальності. Окрему увагу слід приділити підтримці нових маршрутів у менш освоєних регіонах, зокрема на річках Білий Черемош, Свічка, Опір.

Рекомендується інтегрувати водний туризм з іншими видами туристичної діяльності — етнокультурною, гастрономічною, оздоровчою та пригодницькою. Поєднання водних мандрівок із відвідуванням місцевих фестивалів, термальних курортів та національних парків дозволить створити комплексні туристичні продукти, орієнтовані як на внутрішнього, так і на міжнародного туриста.

Крім того, необхідною є активізація маркетингових зусиль: створення єдиного бренду водного туризму Карпат, просування маршрутів через цифрові платформи, участь у виставках, фестивалях та партнерство з туристичними

блогерами. Також важливо впроваджувати освітні програми з підготовки кадрів — інструкторів, гідів, рятувальників — у співпраці з навчальними закладами та галузевими асоціаціями.

Окрему увагу варто приділити екологічним стандартам ведення діяльності: розробці правил поведінки з відходами, впровадженню сертифікації eco-friendly маршрутів та таборів, а також моніторингу впливу туризму на природні екосистеми. Впровадження цих заходів сприятиме сталому розвитку регіону, підвищенню рівня якості туристичних послуг і зміцненню позитивного іміджу Карпат як безпечного та привабливого туристичного напрямку.

Проведене дослідження дозволило окреслити основні тенденції розвитку водного туризму в Карпатському регіоні, однак виявило й низку аспектів, що потребують глибшого вивчення в майбутньому. Насамперед перспективними є дослідження соціально-економічного впливу водного туризму на місцеві громади — зокрема, аналіз зайнятості, рівня доходів, участі жителів у туристичному бізнесі та формування кластерів співпраці.

Варто також зосередити увагу на дослідженні поведінки туристів, мотивації до вибору водного туризму, оцінці задоволеності сервісами та очікування щодо якості послуг. Це дозволить удосконалити маркетингові стратегії і створити більш персоналізовані туристичні пропозиції.

Окремим напрямом подальших досліджень має стати впровадження цифрових технологій у сфері водного туризму: розробка мобільних застосунків, інтерактивних карт, онлайн-платформ бронювання, а також аналіз ефективності цифрового просування турів у соціальних мережах.

Не менш важливим є вивчення екологічних наслідків туристичної діяльності на водні екосистеми та розробка рекомендацій щодо їх збереження. Науково обґрунтоване регулювання туристичних потоків, зонування територій та впровадження систем моніторингу допоможуть забезпечити сталий розвиток водного туризму в регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Водний туризм. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Водний_туризм (дата звернення: 29.01.2025).
2. Пуцентайло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навч. пос. - К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
3. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення: 06.02.2025).
4. Колотуха О.В. Спортивний туризм в загальній структурі туризму: підходи до систематизації. *Географія та туризм*. - 2014. - Вип. 30. 20-38 с.
5. Водні походи: топ-маршрути України та світу. Шамбала - товари для туризму та активного відпочинку. URL: <https://shambala.com.ua/vodnye-pokhody-topovye-marshruty-ukrainy-i-mira/#Популярні%20маршрути%20для%20сплавів%20в%20Україні> (дата звернення: 12.02.2025).
6. Романів П., Гамкало М. Історія розвитку активного туризму в Карпатському регіоні. 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/350608918_Istoria_rozvitku_aktivnogo_turizmu_v_Karpatskomu_reghoni (дата звернення: 14.02.2025).
7. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність “Руської Трійці”. К. : Наук. думка, 1990. 338 с.
8. Українська асоціація активного та екологічного туризму. *Українська асоціація активного та екологічного туризму*. URL: <https://www.uaeta.net/>.
9. Туристичний клуб «ХВИЛІ ЧЕРЕМОШУ», Верховина. *turizm-karpaty.com.ua Туристичний довідник карпат*. URL: <https://turizm-karpaty.com.ua/turistichnij-klub-hvili-cheremoshu-verhovina/>.

10. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм. Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 304 с.
11. Мальська М., Гамкало М., Романів П. Активний туризм: теорія та практика. Київ, 2022. 248 с.
12. КАРПАТИ: відпочинок та лікування на курортах УКРАЇНИ. *ВІДПОЧИНОК В УКРАЇНІ: ціни 2025, санаторії та готелі - RESTIN*. URL: https://rest.in.ua/carpathians/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.05.2025).
13. Передумови та етапи розвитку сільського зеленого туризму в Карпатському регіоні України. *Все про туризм: туристична бібліотека*. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/siltur6.htm?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 10.05.2025).
14. Рафтинг у Львові. *Твоє*. URL: <https://www.tvoeshop.com/podarunky/raftyng-lviv/> (дата звернення: 10.05.2025).
15. Відпочинок біля водойм: озера, річки, ставки в Львівській області. *Funtime*. URL: <https://funtime.com.ua/collections/relaxation-and-recreation/vidpochynok-bilya-vodoim-u-lvovi-ta-oblasti> (дата звернення: 10.05.2025).
16. Україна – Чернівецька область. *Відпочинок в Карпатах – КАРПАТИ.INFO*. URL: <https://www.karpaty.info/ua/uk/ch/> (дата звернення: 10.05.2025).
17. Чернівецька область відпочинок - проживання, тури, цікаві місця та маршрути в Чернівецька область. *Karpaty.rocks – відпочинок в Карпатах*. URL: <https://karpaty.rocks/chernivecka-oblast> (дата звернення: 10.05.2025).
18. Рафтинг в карпатах по річці чорний черемош. *Скита Карпати*. URL: <https://skyta.com.ua/rafting-cheremosh.html> (дата звернення: 10.05.2025).
19. Учасники проєктів Вікімедіа. Дністер – вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Дністер> (дата звернення: 11.05.2025).

20. Учасники проектів Вікімедіа. Тиса – вікіпедія. *Bikimedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Тиса> (дата звернення: 11.05.2025).
21. Учасники проектів Вікімедіа. Чорний черемош – вікіпедія. *Bikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Чорний_Черемош (дата звернення: 11.05.2025).
22. Учасники проектів Вікімедіа. Білий черемош – вікіпедія. *Bikimedia*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Білий_Черемош (дата звернення: 11.05.2025).
23. Учасники проектів Вікімедіа. Прут – вікіпедія. *Bikimedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Прут> (дата звернення: 11.05.2025).
24. Сплави по Черемошу, Пруту, Тисі. Raft.org.ua. URL: <https://raft.org.ua> (дата звернення: 10.05.2025)
25. Організація активного відпочинку в Карпатах. Ture.ua. URL: <https://www.ture.ua> (дата звернення: 10.05.2025)
26. Туристичний потенціал регіонів України. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2025).
27. Kayak.in.ua — Інформаційна база про водний туризм в Україні. URL: <https://kayak.in.ua> (дата звернення: 10.05.2025).
28. Данчевська І. Р., Калайтан Т. В. Інтеграція ресурсного потенціалу Карпатського регіону України у розвиток активного туризму. *Збірник наукових праць «Розвиток методів управління та господарювання на транспорт»*. 2024. Том 1. № 85. С. 147-159. DOI: <https://doi.org/10.31375/2226-1915-2024-1-147-159>
29. Данчевська І. Р. Resources for the development of active tourism in Lviv oblast. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 69. С. 224-228. DOI: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/42.pdf
30. Щепанський Я. В., Данчевська І. Р. Перспективи створення туристичних кластерів на основі водного туризму у

Карпатському регіоні. *Дні студентської науки у Львівському національному університеті ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Львів 14-15 травня 2025. С. 355-357.*

ДОДАТКИ

Таблиця 1.А - Опис основних річок Карпатського регіону

Річка	Характеристика	Довжина	Сезонність	Складність	Особливості
Чорний Черемош	Одна з найпопулярніших річок для водного туризму в Карпатах. Бере початок у Верховинському районі Івано-Франківської області. Має гірський характер: швидка течія, кам'янисте русло, багато порогів.	Приблизно 20–25 км (ділянка між селами Бистрець — Дземброня — Красник — Верховина).	Найкращий час для сплавів квітень—травень (під паводку), але маршрути можливі до середини літа за достатнього рівня води.	Пороги II–III категорії (за міжнародною шестибальною шкалою). Ділянки "Гучок", "Біла Кобила", "Дземброня" вважаються найцікавішими та найскладнішими.	Відома база «Білий Слон» та інші туристичні компанії пропонують організовані сплави. Проводяться щорічні змагання та фестивалі.
Прут	Має витік біля вершини Говерли. В середній течії — біля міст Яремче та Ворохта — річка зберігає гірський характер.	Близько 30 км. (н: Яблуниця — Микуличин — Яремче — Делятин).	Весна період паводків. Влітку можливий туристичний сплав на байдарках та каяках.	Пороги I–II категорії. Найбільш цікаві ділянки - біля Яремче (водоспад Пробій та каньйони).	Близькість до туристичних центрів (Яремче, Буковель).

Продовження таблиці 1.А

	У нижній течії більш спокійна і широка.			Можливе поєднання з пішим, вело туризмом	
Тиса	Одна з найбільших річок регіону. У верхів'ї має гірський характер, але поступово стає ширшою і спокійнішою	Понад 200 км (придатна для туризму — близько 100 км, зокрема ділянки від Рахова до Вилока).	Сплави можливі майже протягом усього літа, особливо на каяках, каное.	Невисока (I категорія). Річка підходить для початківців, сімейного відпочинку, шкільного туризму.	Популярна серед міжнародних туристів (близькість до румунського та угорського кордону). Організуються екскурсійні сплави з дегустацією вин та локальної кухні.
Білий Черемош	Має менший потік води, ніж Чорний Черемош, але цікава через віддаленість.	Близько 50 км, але для сплавів придатна коротка ділянка (15–20 км).	Переважно весна — під час танення снігу. Влітку часто пересихає.	II категорія.	Менше туристів, «дикий» варіант маршруту. Часто використовується у складних багатоденних експедиціях.
Дністер	Не гірська, а рівнинна річка, проте верхня течія в межах Карпат та	40–70 км у межах Івано-Франківської та Тернопільської областей.	З квітня по жовтень.	I категорія (дуже легка).	Маршрути через Дністровський каньйон..

Продовження таблиці 1.А

	Прикарпаття має мальовничі каньйони, скелі та вигини русла.		Сприятливи й для сімейного та культурно- пізнавальног о туризму.	Підходить для байдарок, катамаранів, плотів.	Часто поєднується з відвідування м історичних об'єктів (фортеці, монастирі)

Джерело: Сформоване автором на основі [19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27]

Приклад договору про надання послуг водного туризму між туроператором
та туристом

ДОГОВІР № 15/2025

про надання туристичних послуг з організації водного туру
м. Івано-Франківськ
15 червня 2025 року

1. Сторони договору:

Туроператор: «Яра Тур» (код ЄДРПОУ 12345678), в особі директора
_____, що діє на підставі Статуту.
Турист: _____, проживає за адресою:
_____.

2. Предмет договору:

Туроператор зобов'язується надати туристу послуги з організації водного туру
«Сплав по річці Чорний Черемош» тривалістю 3 дні (з 10.07.2025 по
12.07.2025), а турист – прийняти та оплатити ці послуги.

3. Обов'язки сторін:

3.1. Туроператор зобов'язується:

- Забезпечити організацію туру згідно з програмою;
- Надати кваліфікованого інструктора зі сплаву;
- Провести інструктаж з техніки безпеки;
- Надати туристичне спорядження (рафти, жилети, шоломи тощо);
- Здійснити страхування життя та здоров'я туриста на період туру.

3.2. Турист зобов'язується:

- Дотримуватись інструкцій інструктора та правил безпеки;
- Надати необхідні документи для оформлення туру та страхування;
- Своєчасно оплатити вартість туру.

4. Вартість та порядок розрахунків:

- Загальна вартість туру становить 4500 грн.
- Оплата здійснюється на розрахунковий рахунок туроператора до 05.07.2025.

5. Відповідальність сторін:

- Туроператор несе відповідальність за якість наданих послуг, безпеку учасників під час туру.
- Турист несе відповідальність за дотримання правил поведінки та техніки безпеки.
- Сторони звільняються від відповідальності у випадку дії форс-мажорних обставин.

6. Строк дії договору:

Цей договір набирає чинності з моменту його підписання та діє до повного виконання зобов'язань сторонами.

7. Інші умови:

- Усі спірні питання вирішуються шляхом переговорів, а у разі недосягнення згоди – в судовому порядку згідно з чинним законодавством України.

8. Реквізити сторін:

Туроператор: «Яра Тур»

Турист:

ЄДРПОУ:

Адреса:

Р/р:

Тел.: +38

Банк:

Адреса:

Тел.: +38

Підписи сторін:

Туроператор: _____

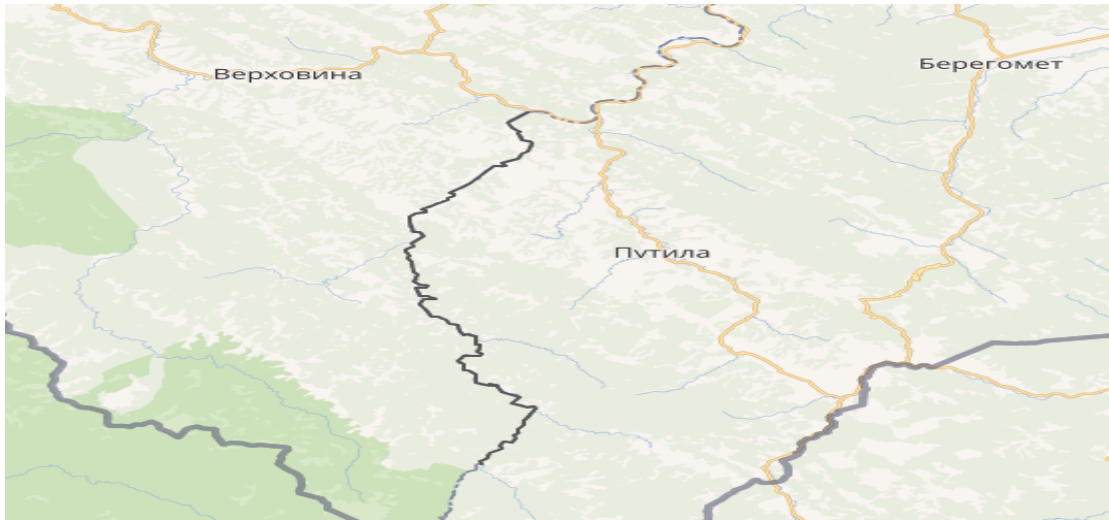
Турист: _____

Анкетування туристів «Яра Тур» щодо розвитку водного туризму в
Карпатському регіоні

Мета опитування: оцінити рівень популярності водного туризму, якість наданих послуг та виявити проблемні аспекти для подальшого розвитку.

№	Питання	Варіанти відповідей
1	Чи відвідували ви Карпатський регіон з метою водного туризму?	Так / Ні
2	Який вид водного туризму вас цікавить найбільше?	Рафтинг / Сплав на байдарках / Риболовля
3	Як ви оцінюєте стан інфраструктури для водного туризму?	Відмінно / Добре / Задовільно / Погано
4	Які основні проблеми ви помітили під час подорожей?	Відсутність сервісу / Безпека / Логістика
5	Чи впливає екологічний стан водойм на ваше рішення про участь у турах?	Так / Ні
6	Яких нових послуг вам не вистачає для комфортного водного відпочинку?	Власний варіант відповіді
7	Чи готові ви рекомендувати водний туризм у Карпатах своїм знайомим?	Так / Ні

Річка Білий Черемош

Джерело: [22].